

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice,

okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

Program proti šikanování ve škole

Cíle

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Šikana je jev, který doprovází společnou výchovně vzdělávací činnost. Může se vyskytnout i na naší škole. Chceme být připraveni a snažíme se vytvářet prostředí důvěry, které výskyt šikany minimalizuje. Užíváme takové metody, přístupy a techniky, které vedou k včasnému objevení všech podob rozvíjející se šikany. Tento školní program proti šikaně je otevřený a lze jej doplnit o zkušenosti žáků, rodičů a pracovníků školy. Důležitým předpokladem pro fungování programu je celoškolní přístup (jednotnost a důslednost).

Naše cíle jsou:

1. Vytvořit prostředí omezující vznik šikany (prevence).
2. Být ve střehu a odhalit počínající šikanu dříve, než se plně rozvine.
3. Vhodnými prostředky zamezit jejímu dalšímu trvání - každý případ vyžaduje specifické řešení.

Projevy šikanování

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese. Podoby šikanování jsou:

- Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

nebo výhružných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

- Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.
- Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je Youtube, Facebook, TikTok aj., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné zprávy, SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola se kyberšikanou zabývá vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

Za určitých okolností může šikánování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Zákonná opatření

A) Odpovědnost

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikánování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže): vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

(5) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřívání (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

B) Metodické materiály

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j. 21291/2010-28

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016

Komponenty programu

1. Zmapování situace – analýza a evaluace

Zdroje informací:

- sdělení rodičů
- vlastní pozorování
- poznatky od vyučujících nebo žáků
- sociometrická šetření ve třídách - provádí a vyhodnocuje školní metodik prevence, na I. stupni proškolený třídní učitel

Všichni pedagogičtí pracovníci musí postupovat koordinovaně a chránit zdroj informací.

2. Motivování pedagogů pro změnu

Do prevence proti šikaně jsou zapojeni všichni pracovníci školy. Informace si mezi sebou předávají na pravidelných poradách nebo pedagogických radách i formou individuálního pohovoru. Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

- **pravidelně** – na poradách (zpravidla jednou za týden), na pedagogických radách
- **průběžně** – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned to sdělí třídnímu učiteli, školnímu metodikovi prevence nebo vedení ZŠ

3. Vzdělávání pedagogů

- proškolení všech pracovníků ZŠ – úvodní porada
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení
- speciální školení (pro výchovné poradce a metodika prevence) – předají informace ostatním na nejbližší poradě

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

---

4. Užší realizační tým

- ředitelka školy: Mgr. Bc. Alena Krchňavá
- zástupkyně ředitelky školy, školní metodička prevence: Mgr. Bc. Adéla Voženílková
- výchovná poradkyně: Mgr. Ilona Futerová
- třídní učitel/ka
- vychovatelka školní družiny: Jana Kočová, Lucie Csatová

5. Společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy.

Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu (viz tabulku níže). V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP.

Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť – například známky úzkostné poruchy.

Stadia šikanování:

V prvním a druhém stadiu může šikanu řešit škola, v pokročilejších stadiích je nutné obrátit se na odborníky.

1. stádium – mírné, převážně psychické formy násilí, žák není oblíbený, nebaví se s ním, pomlouvají ho, vymýšlí na jeho účet drobné legrácky. Tato zárodečná forma se vyskytuje téměř ve všech sociálních skupinách. Pokud se této počáteční podobě opakovaného „legračního“ ubližování slabšímu nebudeme věnovat, může se z ní stát i pokročilá šikana. K tomu může přispět, ať už

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

vědomě, či nevědomě, sám pedagog (častěji vytýká nějakému žákovi jeho slabiny nebo neschopnost, snižuje jeho autoritu).

2. stádium – počátky fyzické agrese. Spolužáci si na neoblíbeném dítěti začnou odreagovávat nepříjemné pocity, např. z očekávané písemné práce nebo prostě jen z toho, že je docházka do školy obtěžuje.
3. stádium – vytváří se skupina spolupracujících agresorů, už se nešikanuje nahodile, ale systematicky. Objevuje se falešná solidarita – normou třídy je „nebonzovat“. Projevuje se pokřivená morálka – všichni o šikaně vědí, ale nikdo nic neudělá.
4. stádium – normy agresorů jsou přijaty většinou třídy. I mírní a ukáznění žáci se mohou začít chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka.
5. stádium – násilí jako normu přijímají všichni žáci ve třídě. Dokonce i oběť přijme normy skupiny za své a nepřipadá jí to nenormální. Oběť agresora brání. Tato šikana se v současné době může objevit i ve třídách základních škol.

5.1 Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

- **odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany**

Pro odhad závažnosti máme 4 kritéria:

- způsob chování a vypovídání obětí a svědků,
  - závažnost a četnost agresivních projevů,
  - čas – jak dlouho šikanování trvá,
  - počet agresorů a obětí.
- **rozhovor s informátory a oběťmi** (provádí metodik prevence, ředitelka školy)
    - Jakoukoliv informaci nezpochybňovat, ale prověřit a vše si zaznamenat. Nereagovat obranně, nebagatelizovat. Chránit zdroj a obsah informací.
    - Důležité je, aby nás oběť vnímala jako oporu a cítila od nás možnou pomoc. My musíme trpělivě naslouchat a vcítit se do situace oběti.
    - Rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní spolužáci nevěděli (možná pomsta agresorů a nebezpečí odmítnutí třídou).
    - Domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme a naznačit příští kroky.
  - **nalezení vhodných svědků**
    - ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

- rozhovory se svědky vést jednotlivě mezi čtyřma očima, aby o nich nevěděli ostatní Žáci (souvisí s ochranou oběti)

- **individuální rozhovory se svědky**

- nikdy nekonfrontujeme oběti s agresory
- rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo

- *Základní otázky taktiky vyšetřování:*

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikanování trvá?

- Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to však i pro sebe, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

1. Co se stalo? (jádro příběhu)
2. Kde se to stalo? (místo)
3. Kdy se to stalo? (čas a alibi)
4. Proč? (motiv)
5. Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)
6. Jak to spáchal? (způsob jednání)
7. Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
8. Komu se to stalo? (oběti)
9. Kdo nám to řekl? (svědkové)

Provedeme písemný zápis z těchto rozhovorů.

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

- **ochrana oběti**

- zvýšený dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte ze školy, zvýšená pozornost třídního učitele
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy nechat oběť doma

- **předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:**

a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)

b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

- význam rozhovoru s agresory: zastavení agrese
- S agresorem nemá smysl mluvit, dokud nemáme nashromážděné důkazy! (Vše zapře, zpochybní podezření a hlavně bude mít zpětnou vazbu, že někdo žaloval.)
- Používáme princip "přitlačení ke zdi" - tj. upozornění, že při jakémkoli náznaku šikanování bude jeho potrestání přísnější.
- Z rozhovoru s agresorem je udělán zápis a tuto výpověď necháme útočníka podepsat.

- **realizace vhodné metody:**

a) *metoda usmíření*

Místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Je akcentováno řešení problému, tedy rozmraznutí agresivního postoje, domluva, usmíření mezi aktéry šikanování. Nastupuje řízení společné hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

b) *metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči, kde se rozhoduje o udělení výchovního opatření)*

Výchovní komise: vedení školy, školní metodik prevence, výchovní poradce, třídní učitel, rodiče žáka, případně odborník z PPP, SVP.

Záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná opatření:

- výchovní opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy)

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

- snížení známky z chování
- ředitelka školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- krátkodobý dobrovolný pobyt ve středisku výchovné péče, dětském diagnostickém ústavu
- umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy

Orientační posloupnost vedení jednání:

- písemné pozvání zákonných zástupců jednotlivých žáků
  - jednání výchovné komise se zákonnými zástupci vždy jen jednoho žáka (agresora)
  - seznámení s problémem
  - postupné vyjádření všech pedagogů, vedení školy – jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování
  - vyjádření žáka
  - vyjádření zákonných zástupců – možná navrhovaná řešení ze strany rodičů
  - rozhodování komise za zavřenými dveřmi
  - seznámení rodičů a žáka se závěrem komise – konkrétní možná řešení, domluva na časovém horizontu nápravy chování žáka a zpětné vazby školy směrem k rodičům, upozornění na další výchovná opatření, pokud přijatá opatření nepomohou
  - provedení zápisu z jednání – obsahuje závěr z jednání, souhlas rodičů s navrhovaným řešením, podpisy všech zúčastněných osob
- **třídní hodina**
    - a) efekt metody usmíření – posouzení společného úsilí
    - b) informování celé třídy o potrestání útočníků
  - **rozhovor s rodiči oběti**
    - informace o zjištěních a závěrech školy
    - konání v jiný den, než je výchovná komise s agresory
  - **třídní schůzka**
    - potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila
    - u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany schůzka mimořádná

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

- **práce s celou třídou**

- uzavření celé záležitosti vedením školy přede všemi žáky ve třídě. Výsledky šetření šikany, včetně potrestání agresorů je nutné oznámit před celou třídou. Děti musí vědět, že ve škole šikana nebude trpěna. Jestliže děti (přihlízející většina) nevidí, že my jsme zásadně proti takovému jednání, začnou ho považovat za normální.
- jednotnost a důslednost všech pedagogů
- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel

5.2 Obyčejná pokročilá šikana

Postup obdobný jako ve scénáři 5.1

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že **zde nebývá často ani jeden vhodný svědek**. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale **nejslabší články v řetězu skupinové lži**. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

- **Změny ve strategii vyšetřování**

Oproti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky. Pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru.

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

- **Intervence jsou limitovány**

- nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být na podkladě vyšetřování policie doprovázena zahájením trestního řízení
- nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy

5.3 Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

- **Techniky mapující klima ve třídě**

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

- Příklady technik: jména; přezdívky; had; místa si vymění; ruce; loď; tiché řady; míček apod.

- **Sociometrie**

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině, a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají.

Šetření provádí ŠMP.

- **Práce se třídou**

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU.

- komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba)

- **Prevence**

- pracuje se na ozdravení třídy
- nastaví se nová funkční pravidla třídy
- třídnické hodiny pravidelně jednou za 14 dní, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou
- dbáme na bezpečné klima, sledování třídy
- dodržujeme kamarádké vztahy (spolupráce učitel + žáci)

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

- jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě
- pořádáme školní výlety

5.4 Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu a zkušenosti, a proto také musí být řešena **nezávislým specialistou na šikanu**. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikany.

Kontakty viz bod 11.

5.5 Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

A. První kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, nekonfrontujeme agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

D. Léčba

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

5.6 Celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky.

Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

6. Primární prevence v třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Pravidla třídy“ a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření (třídní učitelé, metodik prevence, vedení školy, dozory).

7. Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů (člověk a společnost, prvouka, výchova k občanství, výchova ke zdraví, tělesná výchova, výtvarná výchova). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

8. Primární prevence mimo vyučování

Učitelé drží dozory o přestávkách (ve třídách, na chodbách, v jídelně, při přechodech budovou) a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). Žáci i rodiče mají možnost využívat schránku na dotazy, konzultace u školního metodika prevence, e-mailových adres pracovníků školy.

Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice, okres Litoměřice, příspěvková organizace

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

---

9. Spolupráce s rodiči

Jakékoliv podezření na šikanu svého dítěte hlásí rodiče buď třídnímu učiteli, vedení školy, školnímu metodikovi prevence či kterémukoli učiteli, kterému důvěřuje. Kontakty jsou uvedeny v žákovských knížkách. Rodičům jsou umožněny pravidelné schůzky a možnost kontaktovat kohokoliv z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

10. Školní poradenské služby

- školní metodik prevence: Mgr. Adéla Voženílková, konzultační hodiny po domluvě
- výchovný poradce: Mgr. Ilona Futerová, konzultační hodiny po domluvě

11. Spolupráce se specializovanými zařízeními

název	kontakt
PPP Litoměřice	Mgr. Kateřina Kozicová katerina.kozicova@pppu k.cz 416 733 031
OÚ Žalhostice	Jan Hamerník starosta@zalhostice.cz 416 747 154 602 195 166
OSPOD	Bc. Renata Gazsi renata.gazsi@litomerice. cz 416 916 124
Výchovný ústav, středisko výchovné péče Boletice	Mgr. Rudolf Jakubec r.jakubec@vuboletice.cz 412 594 900 720 519 215
Policie ČR Obvodní oddělení Litoměřice	npor. Mgr. Jiří Hanák 974 436 651

**Masarykova základní škola a mateřská škola Žalhostice,
okres Litoměřice, příspěvková organizace**

Žalhostice čp. 126, Žalhostice, PSČ 41101, IČO 72745096, datová schránka pxmkjb8

---

	krpulk.uo.lt.oo.litomerice. podatelna@pcr.cz
Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče a základní škola, Liberec	Mgr. Bc. Brebta Vladimír 485 341 102 485 341 118 v.brebta@ddu-liberec.cz

Vypracovala: Mgr. Bc. Adéla Voženílková, 1. 9. 2020

Aktualizováno: 17. 4. 2023